AI và giới hạn tri giác: Góc nhìn Phật học và Khoa học

ISSN: 2734-9195 08:05 13/02/2026

Thiếu kinh nghiệm chủ quan, AI không thể thấu hiểu giáo lý Phật giáo, cũng như không thể trở thành một hình mẫu lý tưởng cho các hành giả.

Nội dung tóm lược lại từ Bản ghi âm bài giảng trực tuyến ngày 03/12/2025.

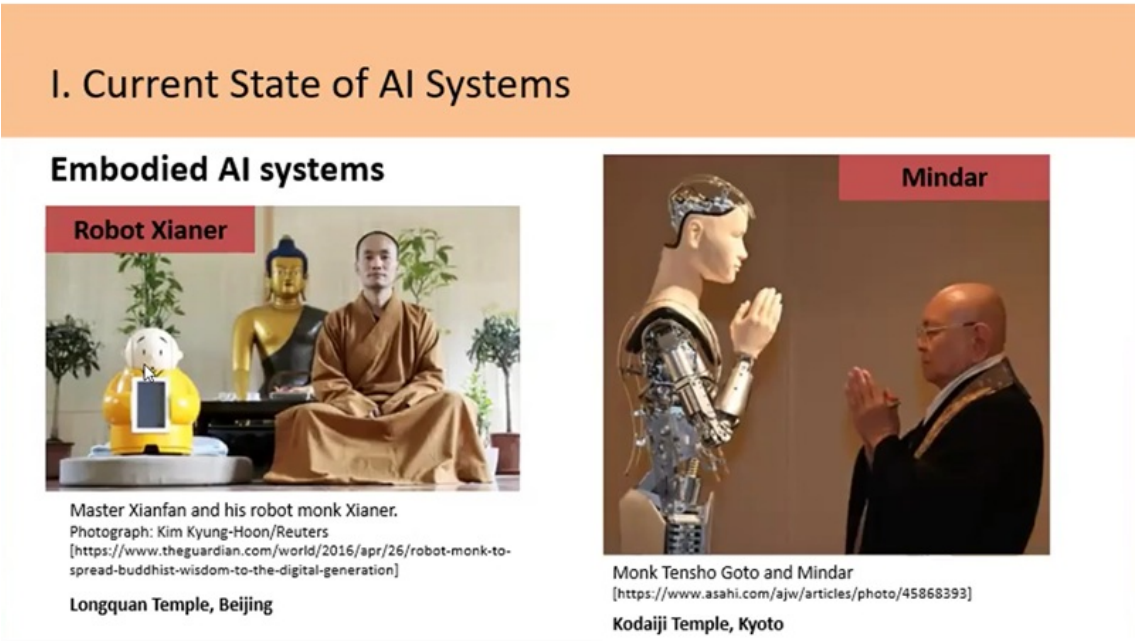
Chủ đề: Giới hạn và tương lai của trí tuệ nhân tạo có tri giác: Quan điểm Phật giáo và khoa học

Diễn giả: Tiến sĩ Jian-Nor Shih (Jo-Fu Lotus Lin) 釋見諾/林若芙, Học viện Phật giáo Minh Quang 香光尼眾佛學院, Đài Loan

Thời gian: Từ 13h15 đến 15h00 giờ CET ngày 03/12

Địa điểm: LUX, Helgonavägen 3, Lund, Thụy Điển, phòng B417 và trực tuyến.

Nội dung bài giảng là sự kiện tiếp nối Hội thảo "*Trí tuệ nhân tạo và Tôn giáo*" diễn ra từ ngày 2 đến 3 tháng 3 năm 2025.

Ảnh chụp màn hình từ clip bài giảng trực tuyến ngày 3 tháng 12 năm 2025.

Tóm tắt:

Những tiến bộ gần đây trong **hệ thống AI** đã làm dấy lên cuộc tranh luận gay gắt về việc liệu AI có thể đạt được khả năng nhận thức và ý thức hay không?

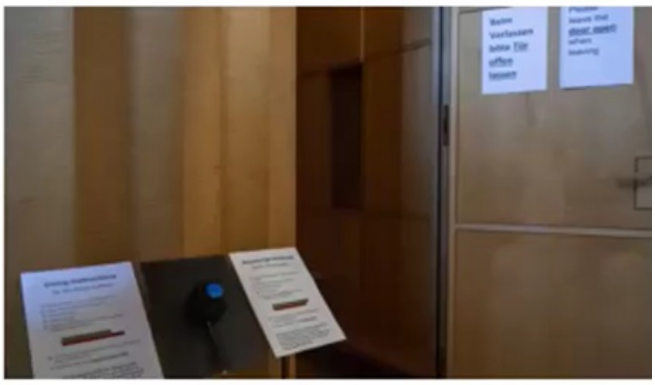
Bài viết này khám phá những hạn chế hiện tại của khả năng nhận thức của AI từ góc độ khoa học thần kinh và Phật giáo.

Hiện nay, các hệ thống AI thiếu khả năng nhận thức và ý thức. Ý thức bắt nguồn từ kinh nghiệm chủ quan thể hiện qua cơ thể và phát sinh thông qua sự tương tác năng động giữa hệ thần kinh, cơ thể và môi trường. Theo giáo lý của Du Già hành tông Phật giáo, được biết đến ở Đông Á với tên Pháp tướng tông và Duy thức tông, mỗi chúng sinh đều có 8 lớp thức riêng biệt, 5 thức đầu tiên tương ứng với 5 giác quan, thức thứ 6 tương ứng với tâm hay suy nghĩ (ý thức), thức thứ 7, Mạt na thức tương ứng với ý niệm về bản ngã, các hệ thống AI có thể xấp xỉ sáu loại ý thức đầu tiên, nhưng thiếu loại ý thức thứ bảy và thứ tám liên quan đến nhận thức về bản thân thể hiện qua cơ thể và tiềm thức.

Quan trọng hơn, AI không thể tự mình trải nghiệm những nỗi khổ niềm đau (duhhka), điều vô cùng quan trọng để thực sự truyền cảm hứng cho sự phát triển tâm linh và mong muốn mang lại lợi ích cho tất cả chúng sinh.

Thiếu kinh nghiệm chủ quan, AI không thể thấu hiểu **giáo lý Phật giáo**, cũng như không thể trở thành một hình mẫu lý tưởng cho các hành giả.

ABC News (Urs Flueeler/Keystone via AP)

Lucerne, Switzerland

Ảnh chụp màn hình từ clip bài giảng trực tuyến ngày 3 tháng 12 năm 2025.

Tuy nhiên, khi AI có khả năng tạo ra các mô phỏng giống như thật, con người sẽ phản chiếu ý thức của mình lên các hệ thống AI vốn thiếu khả năng **nhận thức**.

Ý thức nhân tạo được phản chiếu này sẽ tạo ra các mối quan hệ nhân tạo khi người dùng hình thành các kết nối cảm xúc với các hệ thống AI không thể phản hồi. Những mối quan hệ nhân tạo này sẽ làm nhân loại xao nhãng khỏi các tương tác giữa người với người chân chính và các thực hành tâm linh thể hiện, làm giảm sự truyền bá giáo lý Phật giáo xuống chỉ còn là việc phổ biến thông tin thay vì sự chuyển hóa tâm linh trong cuộc sống.

Con người nên gìn giữ và trau dồi những khả năng độc đáo dựa trên kinh nghiệm sống, chẳng hạn như lòng từ bi có được từ sự đau khổ chung, trí tuệ có được từ kinh nghiệm trực tiếp và tiềm năng giác ngộ.

Tác giả:

Ni sư Tiến sỹ Lâm Nhã Phù (林若芙) là nhà nghiên cứu tại Dự án Phật giáo Ứng dụng và Khoa học Não bộ thuộc Phật học viện Hương Quang Ni chúng (Luminary Buddhist Institute 香光尼眾佛學院, Taiwan, followed by a discussion) ở Đài Loan. Lĩnh vực chuyên môn của Ni sư là khoa học thần kinh nhận thức và các kỹ thuật hình ảnh não đa phương thức.

Ni sư có học vị Thạc sĩ và Tiến sỹ ngành Khoa học Ngôn ngữ và Thính giác từ Đại học Washington, Hoa Kỳ, chuyên về tính dẻo dai của não bộ. Sau khi tốt nghiệp Tiến sỹ, Ni sư đã hoàn thành nghiên cứu sau Tiến sỹ tại Viện Kỹ thuật Y sinh, Đại học Quốc gia Đài Loan, tập trung vào các kỹ thuật hình ảnh não tiên tiến cho nghiên cứu khoa học thần kinh. Nghiên cứu hiện tại của Ni sư tập trung vào sự giao thoa giữa Phật giáo và khoa học, đặc biệt là trong lĩnh vực khoa học não bộ và AI. Ni sư tâm huyết với việc kết hợp trí tuệ Phật giáo với các phương pháp khoa học hiện đại để cung cấp những cách tiếp cận và quan điểm mới mẻ cho cả hai lĩnh vực.

Tác giả: **Ni sư Tiến sỹ Lâm Nhã Phù**/Việt dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: ai.lu.se